

SPAȚIUL DE CERCETARE AL UE, DESCHIS ȚĂRILOR VECINE

Zoran STANCIC,
*șef-adjunct al Directoratului General
pentru Cercetare,
Comisia Europeană*

EU RESEARCH AREA, OPENED TO NEIGHBORING COUNTRIES

EU Research Area is not limited to member states, and should not be a fortress. It is opened for third countries, ENP countries, as well as for partner countries. The Implementation of the EU 7th Frame Program continues by new instruments directed to a fruitful international cooperation. For sure, Enlarged Europe face common threats, but the European Commission is ready to tackle them promoting a wide cooperation between all countries.

Intenția de a reforma sistemul educațional și de cercetare, declarată de participanții la actuala conferință, este una ambițioasă și salutară. Ea presupune în egală măsură consolidarea impactului programelor de cercetare și dezvoltarea politicilor direcționate în domeniul cooperării internaționale.

Cu asemenea provocări se confruntă de regulă astăzi țările în tranziție, dar să nu uităm că acestea au efecte deosebite și asupra statelor membre ale Uniunii Europene. Iată de ce, aș vrea să împărtășesc cu dvs. informația despre politica statelor UE, care este adoptată și se implementează prin intermediul *Strategiei de la Lisabona pentru piața muncii, cercetare și energie*.*

Vă amintesc că în ce privește reforma educației și a sistemului de studii superioare Strategia de la Lisabona include 5 obiective, dintre care aș vrea să mă refer la următoarele trei:

*Strategia de la Lisabona, adoptată pentru prima oară de liderii Uniunii Europene în 2000, constituie un pachet de măsuri al cărui obiectiv este îmbunătățirea performanțelor economiilor Europene. Strategia a fost relansată la Consiliul European din martie 2005. Parlamentul accentuează interdependența între reformele economice, sociale și de mediu care, împreună cu creșterea economică și piața muncii, constituie condiții esențiale pentru obținerea de succes în crearea unei economii și societăți dinamice.

1. Cel puțin 85% din tinerii UE trebuie să obțină studii medii.
2. 12%-12,5 % din populație trebuie să învețe pe tot parcursul vieții.
3. Numărul de absolvenți în științele exacte, tehnologii, cercetări trebuie să crească până la 50% către anul 2010.

Țin să vă informez că procesul de realizare a acestor obiective este sub monitorizare, rezultatele sunt publicate regulat și putem face deja unele bilanțuri.

Chiar la ultima ședință a Comisiei s-au analizat progresele înregistrate de statele UE, pe de altă parte se atestă o performanță înceată, dar semnificativă, în vecinătatea UE.

În ceea ce privește populația adultă care trebuie să fie conectată la studii pe tot parcursul vieții, exemplele Marii Britanii și a Danemarcei sunt cele mai performante - de la 26% până la 42% din adulți sunt antrenați în acest proces, în comparație cu punctul de reper de 12,5%.

Când ne referim la absolvenții de după educația secundară, cea mai bună impresie o creează Cehia, Slovacia, Polonia cu rata de absolvire mai mare de 90% în raport cu punctul de reper de 85%.

Iar în privința cercetărilor, în Europa cei mai mari investitori în cercetare și dezvoltare sunt Suedia și Finlanda. Trebuie de recunoscut realizările Franței și Islandei care au un număr sporit de absolvenți angajați în cercetare. Să nu neglijăm nici noile state membre ale UE cu rol de lider în ceea ce privește raportul de sexe în domeniul cercetare-dezvoltare.

E cazul să accentuăm aici și importanța celor 3 procente de investiții din PIB în cercetare-dezvoltare. După cum știți, politicienii europeni au adoptat această țintă și noi facem progrese, în pofida faptului ca ar trebui să fim sinceri în a spune că nu am atins-o deocamdată. Și probabil este o idee bună ca țările Europei Centrale și de Est, din regiunile învecinate să-și propună asemenea sarcini ambițioase și să lupte pentru realizarea lor.

Așadar, în 2005 Comisia Uniunii Europene a adoptat documentul politic cu denumirea *Agenda de modernizare a universităților*. Aceasta conține chestiuni vulnerabile, reforma curriculară, de fapt, pune accentul pe sistemul în ciclu al învățământului liber. De asemenea este important că studenții vor solicita competență în urma studiilor, acces la studii flexibile, recunoașterea diplomelor și mobilitate.

Partea a doua a Agendei ține de reforma administrației universitare. Este important să avem universități private, libere de a promova o colaborare

privată publică care ar conduce la perfecționarea activității lor de cercetare și dezvoltare.

Cel de-al treilea pilon este reforma finanțării. Noi încurajăm universitățile în efortul lor de a obține surse de venit diverse, legături mai bune cu instituții performante, noi la fel dorim ca universitățile să promoveze acțiuni echitabile și eficiente, inclusiv practicarea taxelor de studii, a granturilor și bursei pentru cercetare. Aș vrea să mai accentuez că UE nu impune nimic statelor membre – este doar o listă de recomandări pe care, bineînțeles, oricine o poate supune votului.

De menționat că, în afara rețelei UE, există și Procesul Bologna care a fost inițiat în 1999 și completează politica Uniunii Europene. După cum se știe, Procesul Bologna promovează reforma curriculară în domeniul cercetării și educației pentru a crea un spațiu unic de învățământ superior al celor 46 de state participante, printre care Republica Moldova, alte țări partenere ale PEV, cu excepția Belarus, toate statele potențiale candidate, precum și Federația Rusă.

Obiectivul principal este introducerea unui sistem al ciclului de învățământ liber, asigurarea calității educației și, de asemenea, facilitarea recunoașterii calificării în perioada studiilor. Comisia consideră aceste reforme drept cea mai bună cale de creștere a abilităților pentru a răspunde semnificativ provocărilor societății cunoașterii, bineînțeles pentru integrarea liberă a dimensiunilor educative, de cercetare și inovare care formează așa numita *triada cunoașterii*. Comisia susține consolidarea acestei triade printr-o multitudine de politici și instrumente diverse care indubitabil sunt adresate statelor membre și celor potențiale din regiune, una dintre ele având denumirea de Program Cadru 7 pentru Cercetare.

În plus, noi trebuie să luăm în calcul relevanța mobilită-

ții forței de muncă în baza schemelor internaționale existente și, probabil, cea mai recentă inițiativă – de a crea Institutul European de Tehnologie și Inovare – este un exemplu elocvent. În ceea ce privește Programul Cadru de Cercetare, e o problemă majoră că bugetul total al Programului este de 53 ml. euro pentru o perioadă de 7 ani. Este foarte complex, dar oferă un set mare de diferite oportunități și vreau să accentuez că acestea vor fi utilizate și de către participanții veniți din regiunea pe care o reprezentați. Pentru țările parte la PEV, s-au semnat o serie de acorduri, noua schemă internațională al schimbului de cercetare de asemenea este un instrument important.

Comisia face multe ca să consolideze noile cercetări și sisteme de educație din afara Programului Cadru 7. Din 1999, un program important a fost *Programul TEMPUS* care atenționează asupra unor aspecte de cooperare dintre Universitățile UE cu cele din Balcani, Europa Centrală și de Est, Asia Centrală în domeniul proiectelor și modernizării studiilor superioare. Noi am lansat *un nou Program TEMPUS*, anul trecut, care se va desfășura între 2007-2014 și care va încerca să consolideze cooperarea dintre instituții. Important pentru dvs. e că noi pleptăm pentru o extindere a politicii de dialogare ce se derulează deja și pentru o colaborare mai strânsă între țările terțe ce iau decizii politice în programe variate precum definirea priorităților naționale sau Planurile de Acțiuni.

Un alt instrument al UE în domeniul învățământului superior reprezintă *Programul ERASMUS*

Zoran Stancic, șef-adjunct al Directoratului General pentru Cercetare, Comisia Europeană și Larisa Șavga, ministrul Educației și Tineretului din Republica Moldova.
Chișinău, A.Ș.M., 19 septembrie 2008.

MUNDUS care, după cum știți, se desfășoară cu succes din 2004. Prin el se promovează mobilitatea și cooperarea în vederea consolidării politicii, vizibilității și atractivității educației europene în țările terțe. Începând cu 2006, *noul Program ERASMUS* a inițiat o cooperare și promovează noi oportunități pentru schimb de persoane cu studii superioare dintre UE și țările vecine.

Aș mai vrea să vă informez despre Institutul pentru Inovare și Tehnologie al UE cu sediul la Budapesta, care este operațional astăzi. Am putea zice că este prima tentativă de a integra totalmente triada cunoașterii. Acesta va inspira și călăuzi instituțiile existente de învățământ superior și de cercetare. Bineînțeles că el se va baza pe parteneriatul integrat și excelent dintre universități, organizații de cercetare și business – așa numita comunitate de cunoaștere și inovare. Vă încurajez să cooperați pentru a lansa un parteneriat cu institutul nominalizat.

Toate aceste instrumente sunt indispensabile pentru realizarea circulației libere a științelor, constituind așa numita a 5-ea libertate întru reformarea spațiului educațional și de cercetare. Acestea sunt prompt reflectate în discuțiile cu privire la viitorul PEV al UE în ceea ce privește îmbunătățirea situației de dezvoltare și cercetare pe care aș vrea să le abordez.

După cum se știe, ideea spațiului UE de cercetare a fost concepută și lansată în 2000, iar în 2007 Comisia UE a susținut-o prin publicarea Documentului privind spațiul unic de cercetare (ERA Green Paper) care stabilește pentru fiecare din țările membre principii de construcție eficientă a spațiului european de cercetare. Este importantă dorința ce-o manifestăm de a consolida parteneriatul nostru cu statele membre, la fel și cu țările care negociază în cadrul programului de cercetare și care, într-o oarecare măsură, împărtășesc responsabilitatea pentru susținerea statelor membre și regiunilor respective în vederea edificării și eficientizării spațiului european de cercetare.

În acest context, deja am adoptat o serie de inițiative politice importante. În primul rând, am vrea să garantăm circulația liberă a cunoștințelor cu perspective reale de atragere a cercetătorilor. În cel de-al doilea rând, să constituim și promovăm universități și organizații de cercetare globale bogate, moderne și competitive ce ar fi capabile să furnizeze cunoștințe excelente în domeniul științei și tehnologiei. În al treilea rând, am vrea să creăm condiții favorabile pentru ca toți actorii implicați să investească în cercetare și, ceea ce e foarte important, să valorifice rezultatele cercetărilor. Toate acestea vor fi posibile numai dacă UE va dispune de o infrastructură bună de cercetare.

Așadar, noi am propus instrumente proprii pentru a edifica infrastructura europeană de cercetare și astfel a soluționa provocările sociale printr-o cooperare foarte strânsă în baza unor programe comune.

Permiteți, de asemenea, să vă asigur că spațiul de cercetare al UE nu e limitat doar la statele membre, noi nu dorim ca acesta să devină o fortăreață. El este deschis pentru statele terțe, statele PEV, precum și țările partenere. Cred că o listă cu acțiuni concrete va fi preluată în 2009 și aș dori să vă asigur din nou că pe durata acestor inițiative, implementarea Programului Cadru 7 continuă prin noi instrumente direcționate la o cooperare internațională fructuoasă. Aș vrea să accentuez și un specific al cooperării internaționale care are ca scop consolidarea capacităților de cercetare în cadrul PEV pentru a răspunde necesităților particulare ale economiilor mai puțin dezvoltate.

Experiența demonstrează că politicile cu privire la programele educaționale, de cercetare și inovare pot avea impact doar în cazul în care sunt susținute printr-o serie de acțiuni de succes. Prima dintre ele ar fi lansarea unui program guvernamental pentru participării din alte state de încurajare a competiției dintre cele mai bune talente din lume și de elaborare a unor scheme de cercetare-finanțare pentru cercetări transfrontaliere. Alte practici ar putea fi consolidarea activităților de cooperare în domeniul cercetării cu statele terțe pentru a face schimb de experiență și a identifica priorități comune. A doua acțiune care se impune ar fi investirea în libera mișcare a cunoștințelor, a cercetătorilor și studenților, aceasta urmând să devină o prioritate majoră a politicilor naționale. A treia ar fi consolidarea instituțiilor și universităților europene de cercetare, acestea fiind actorii, producătorii și furnizorii principali de cunoștințe și de abilități profesionale de cercetare. A patra. A îmbunătăți condițiile cadru, a transforma cunoștințele într-un produs comercial, de exemplu prin îmbunătățirea drepturilor de proprietate intelectuală și accesul la finanțe. Aceasta este tema de acasă pentru companiile tradiționale, este de fapt tema pentru toți, inclusiv pentru UE. Comisia este convinsă că acestea sunt măsurile cheie care trebuie să ne ajute în realizarea Agendei politice de către statele membre ale UE, țările PEV și în urma acestor eforturi să avem o cercetare mai eficientă în educație și știință, să ne concentrăm la noua generație și să multiplicăm beneficiile pentru toți cetățenii noștri. Pe parcursul reformei UE, noi trebuie să fim convinși că toate laturile triadei științifice vor interacționa. Excelența în cercetare nu e posibilă fără o politică educațională și eforturile în cercetare trebuie să se soldeze cu crearea noilor locuri de muncă pentru toți. Fără îndoială, Europa Lărgită se confruntă cu provocări comune, iar Comisia este pregătită să facă față acestora printr-o cooperare mai apropiată cu dvs.

Discurs rostit în cadrul Conferinței internaționale Politici în domeniul științei și educației. Chișinău, 19 septembrie 2008

Traducere Natalia Rusu